

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา
อำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
Digital Leadership of School Administrators in the San Patong District 2
Educational Quality Development Network under
the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4

รัชนีวรรณ สุรินทร์ Ratchaneewan Surin

สาโรจน์ แก้วอรุณ Sarod Kaewarun

สุตาภรณ์ สืบสุติน Sudaporn Suebsutin

สุดา เนตรสว่าง Suda Netsawang

มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

North-Chiang Mai University

g663302069@northcm.ac.th

Received 2025/05/01

Revised 2025/07/07

Accepted 2025/08/08

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2567 และผู้ทรงคุณวุฒิจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 86 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.96 และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

2) แนวทางการพัฒนา ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารภายในองค์กร ฝึกอบรมทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง พัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับดิจิทัล และสนับสนุน

การสร้างเครือข่ายผู้นำดิจิทัล รวมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลที่มีคุณค่าควบคู่กับการสร้างแนวคิดเชิงดิจิทัลและส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา โดยกำหนดนโยบายดิจิทัลและวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่ยึดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา.

Abstract

This research aimed to: 1) Study the digital leadership of school administrators 2) Explore the development approaches for enhancing digital leadership among school administrators in the San Pa Tong 2 Educational Quality Development Network, under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 The research population consisted of school administrators and teachers within the San Pa Tong 2 Educational Quality Development Network under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 during the academic year 2024. Additionally, 86 experts were selected through purposive sampling. The research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient of 0.96 and an interview form. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the research found that:

1) the digital leadership of school administrators in the San Patong Educational Quality Development Network 2 under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4, in overall, was at a high level.

2) The development guidelines of the digital leadership of school administrators in the San Patong Education Quality Development Network 2 under the Chiang Mai Primary Educational Service Area Office 4 found that they should encourage school administrators to use digital technology to enhance communication within the organization, continuously train in digital skills, develop digital-related curricula, and support the creation of a digital leadership network, as well as encourage the development of a valuable digital culture along with the creation of digital concepts and promoting appropriate behavior in the use of technology in the school by establishing digital policies and digital visions that are resilient to changes in technology for sustainable development.

Key Words: Leadership, Digital Leadership Development Guidelines, School Administrators

บทนำ

ปัจจุบันโลกเริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเฉกเช่นที่ผ่านมาอีกต่อไป หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตคนอย่างแท้จริงและจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการ ทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง ประเทศไทยจึงต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559 : 1)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 69 กำหนดให้รัฐส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศิลปวิทยาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ พัฒนาและนวัตกรรม เสริมสร้างศักยภาพของคนในชาติและความเข้มแข็งของสังคม (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560 : 18) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปรับระบบการเรียนรู้ให้ทันต่อศตวรรษที่ 21 พัฒนาทักษะเรียนรู้ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และทักษะดิจิทัล เน้นบทบาทใหม่ของครู เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์ม ยกกระดับการศึกษาไทยสู่มาตรฐานวิชาการระดับนานาชาติ และเสริมสร้างบทบาทของไทยในภูมิภาคและประชาคมโลก

การใช้เทคโนโลยีผสมผสานกับคุณค่าของครูไปพร้อมกัน การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพที่ประชาชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรและใช้ประโยชน์จากระบบการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านเทคโนโลยีการเรียนรู้สมัยใหม่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัล ทักษะการคัดกรองความรู้ องค์ความรู้ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษาโดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส เน้นการสร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเสมอกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารและยากจน และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการการดูแลเป็นพิเศษ การจัดให้มีมาตรการเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การสนับสนุนกลไกความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับจังหวัด

การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารความรู้และนวัตกรรมของคนทุกกลุ่มรวมถึงระบบการติดตามสนับสนุนและประเมินผลเพื่อสร้างหลักประกันสิทธิการได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพของประชาชน และ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบ การบริหารจัดการภาครัฐ พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย โดยมีการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการที่ตั้งอยู่บนข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีความโปร่งใสยืดหยุ่นและคล่องตัวสูง นำนวัตกรรม เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัล มาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ รวมทั้งนำองค์ความรู้ ในแบบสหสาขาวิชาเข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างคุณค่า

และแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศในการตอบสนองกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างทันเวลา พร้อมทั้งมีการจัดการความรู้และถ่ายทอดความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาภาครัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2566 : 6-7)

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษา แต่ปัจจุบันสถานศึกษากว่า 30,000 แห่งทั่วประเทศยังประสบปัญหาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตไม่ทั่วถึง ความเร็วต่ำ และอุปกรณ์ล้าสมัย ไม่เพียงพอต่อผู้เรียน ครูขาดความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559 : 19) ขณะเดียวกัน เทคโนโลยีดิจิทัลยังเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและรูปแบบการทำงานขององค์กรอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ก่อให้เกิดความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ หรือที่เรียกว่า “VUCA World” ส่งผลให้บุคลากรและองค์กรภาครัฐต้องปรับตัวอยู่เสมอ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมในอนาคต

กระทรวงศึกษาธิการเล็งเห็นความสำคัญของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยในระดับผู้เรียนช่วยให้เรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา และทุกอุปกรณ์ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ในระดับครูช่วยให้จัดการเรียนการสอนได้หลากหลายและมีเวลาเตรียมการสอนมากขึ้น ในระดับสถานศึกษาช่วยให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนการทำงาน และในระดับส่วนกลางสามารถเข้าถึงข้อมูลขนาดใหญ่แบบเรียลไทม์ ส่งผลให้การวางแผน ตัดสินใจ และประเมินผลมีความแม่นยำยิ่งขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564 : ค)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560 และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติและท้องถิ่น โดยได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570 เป็นกรอบทิศทางในการขับเคลื่อนการศึกษา มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่จัดและส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพ ทัดเทียมระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4, 2566 : 37)

โดยการนำผลการดำเนินงาน ความจำเป็น ความต้องการ และความสอดคล้องเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และจังหวัดเชียงใหม่ มาวิเคราะห์ศักยภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (SWOT Analysis) เพื่อนำมากำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ผลการวิเคราะห์ศักยภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (SWOT Analysis) พบว่า วัสดุ อุปกรณ์ด้านเทคโนโลยีไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย ขาดบุคลากรที่เชี่ยวชาญด้าน ICT และบุคลากรไม่ได้รับการพัฒนาด้านความรู้ในการปฏิบัติงานและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 , 2566 : 37)

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทุกภาคส่วน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นและมีผลกระทบอย่างมากต่อคุณภาพการเรียนการสอน รวมถึงการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา การมีภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการสร้างความเข้าใจและการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียนและองค์กร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการวิจัยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 และ ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
- 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 81 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีจำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และ ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 ประกอบด้วย

1) ด้านการสื่อสารดิจิทัล	จำนวน 13 ข้อ
2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	จำนวน 9 ข้อ
3) ด้านการรู้ดิจิทัล	จำนวน 10 ข้อ
4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	จำนวน 11 ข้อ

โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคอร์ท (Likert Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 83 อ้างถึงใน พิมพิลา อำนวย, 2566 : 108) โดยมีเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนน ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง มีภาวะผู้นำดิจิทัลในระดับมากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง มีภาวะผู้นำดิจิทัลในระดับมาก
- ระดับ 3 หมายถึง มีภาวะผู้นำดิจิทัลในระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง มีภาวะผู้นำดิจิทัลในระดับน้อย
- ระดับ 1 หมายถึง มีภาวะผู้นำดิจิทัลในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยจำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยรวม และรายด้าน เสนอในรูปแบบตารางแล้วนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับปฏิบัติ		
	μ	(σ)	แปลผล
1) ด้านการสื่อสารดิจิทัล	4.22	0.59	มาก
2) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	3.87	0.70	มาก
3) ด้านการรู้ดิจิทัล	3.93	0.71	มาก
4) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.11	0.64	มาก
โดยรวม	4.05	0.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 อยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรกคือ ด้านการสื่อสารดิจิทัล รองลงมาคือด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการรู้ดิจิทัล ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยมีรายละเอียด แต่ละด้านดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่าย พัฒนาคูณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 พบว่า

ด้านการสื่อสารดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารดิจิทัล และ กำหนดนโยบายการสื่อสารดิจิทัลที่ชัดเจนและมีมาตรฐาน สร้างชุมชนออนไลน์สำหรับบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารดิจิทัล

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่สอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษายุคใหม่ เพื่อสามารถปรับตัวให้ยืดหยุ่นกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และค่านิยมในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ โดยกำหนดนโยบายดิจิทัลที่ชัดเจนและครอบคลุมทุกมิติ ทั้งในด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาและการพัฒนาการศึกษา

ด้านการรู้ดิจิทัล ควรสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาฝึกอบรมดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบออนไลน์และอบรมเชิงปฏิบัติการ และพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมที่มีระบบติดตามและประเมินผลเพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริหารแต่ละคน สร้างเครือข่ายผู้นำดิจิทัลที่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ

ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการพัฒนาวัฒนธรรมดิจิทัลที่มีคุณค่า ควบคู่กับการสร้างแนวคิดเชิงดิจิทัล และส่งเสริมพฤติกรรมที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา สนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษามีการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง และจัดตั้งคณะกรรมการบริหารเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาเพื่อกำกับดูแลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 สามารถอภิปรายผลตามผลการวิจัยที่พบและวัตถุประสงค์ของการวิจัย พบว่า

ด้านการสื่อสารดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสื่อสารกับครู เผยแพร่ข่าวสาร และส่งเสริมการฝึกอบรมด้านการสื่อสารดิจิทัลให้แก่บุคลากร รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของลัทธวรรณ วงษ์โพย (2566) ที่พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการทำงานร่วมกัน พัฒนานวัตกรรม วิสัยทัศน์ การสื่อสาร และความเข้าใจในการใช้ดิจิทัล

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรปรับตัว เรียนรู้ และพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง รวมถึงประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสุขญา โคมลวานิช (2563) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 มีองค์ประกอบหลักด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ได้แก่ การกำหนดนโยบายดิจิทัลร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน และการใช้สื่อดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และมีจรรยาบรรณ

ด้านการรู้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 พบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในการจัดเก็บและแบ่งปันข้อมูล รวมถึงบริหารจัดการสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับไสว วีระพันธ์ และ ธีรภัทร ถิ่นแสนดี (2566) ที่พบว่าผู้บริหารในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องปรับแนวคิดให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลต่อการบริหารจัดการในทุกด้าน โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาที่ต้องใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การส่งผ่านข้อมูล และการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารจึงควรมีภาวะผู้นำดิจิทัลในการส่งเสริมให้ครูและบุคลากร บูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสร้างความมั่นใจให้ผู้เรียนและครูใน

การใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ ครอบรู้ และรู้เท่าทันสื่อ โดยคำนึงถึงจริยธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการเข้าใจ ประเมิน จัดการ และใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และพัฒนาภาวะผู้นำให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอสันป่าตอง 2 พบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารกระตุ้นให้ครูเปิดใจรับการเปลี่ยนแปลง สร้างแรงจูงใจและทัศนคติที่พร้อมปรับตัวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงปลูกฝังจริยธรรมและความตระหนักรู้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับมโนชญา พัฒนประดิษฐ์ (2565) ที่ศึกษาปัจจัยลักษณะองค์การและภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมดิจิทัลที่อยู่ในระดับมากเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัยข้อที่ 2 แนวทางการศึกษาพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาอำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4 สามารถอภิปรายผลตามผลจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

ด้านการสื่อสารดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสื่อสารดิจิทัล กำหนดนโยบายที่ชัดเจน และสร้างชุมชนออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ พร้อมประเมินผลการสื่อสารอย่างสม่ำเสมอและจัดอบรมพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับบุคลากรทุกระดับ เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการสื่อสารภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับไววิทย มุลทรัพย์ (2565) ที่เสนอว่าผู้บริหารควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง ให้ข้อมูลที่รวดเร็วผ่านหลายช่องทาง ติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพผ่านโซเชียลมีเดีย และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและถูกต้องตามกฎหมาย พร้อมเป็นแบบอย่างที่ดีและตระหนักถึงประเด็นจริยธรรมดิจิทัลในองค์กร

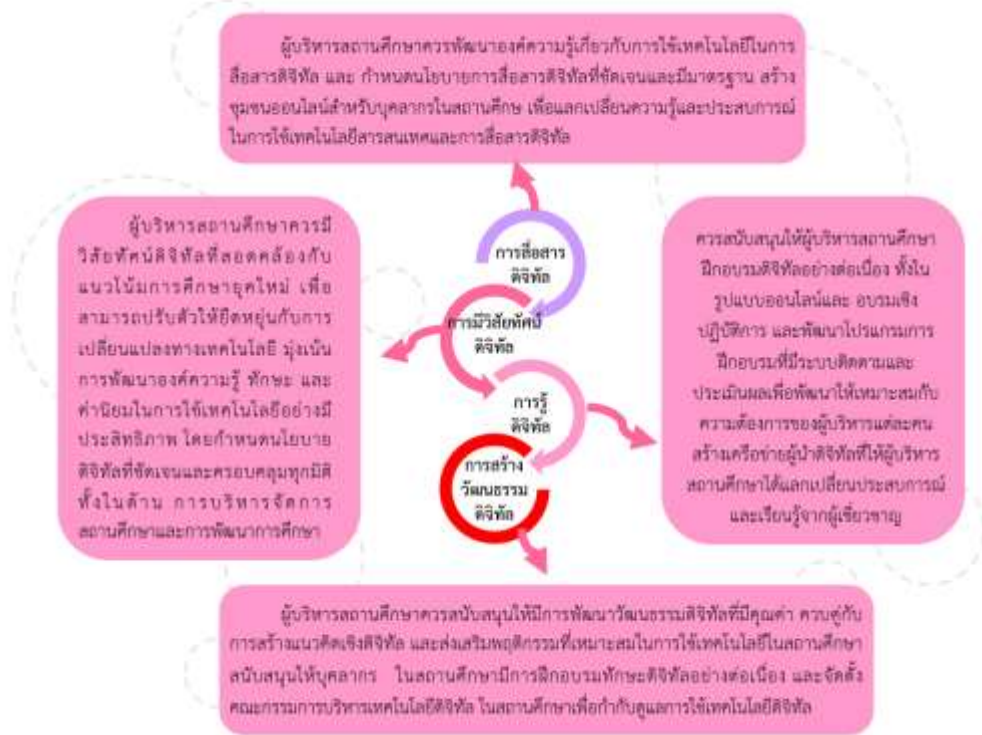
ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลที่สอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาในยุคใหม่ สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีได้อย่างยืดหยุ่น มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะ และค่านิยมในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ กำหนดนโยบายดิจิทัลที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาการศึกษา ส่งเสริมการวางแผนยุทธศาสตร์โดยใช้ Big Data และ AI เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการบริหารจัดการ พร้อมสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก และเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ผลกระทบของเทคโนโลยีต่อการบริหารการศึกษา รวมถึงสนับสนุนการประเมินผลเพื่อปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง และพัฒนานโยบายเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเท่าเทียม ซึ่งสอดคล้องกับอาภาภรณ์ ภูศรี (2565) ที่เสนอว่ากลยุทธ์หลักในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหาร

สถานศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลร่วมกับบุคลากรและสร้างความสามารถในการแข่งขัน 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนและการปฏิบัติงาน 3) การถ่ายทอดวิสัยทัศน์สู่การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล

ด้านการรู้ดิจิทัลควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาฝึกอบรมทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบออนไลน์และเชิงปฏิบัติการ พร้อมพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมที่มีระบบติดตามและประเมินผลอย่างเหมาะสมกับแต่ละบุคคล รวมถึงสร้างเครือข่ายผู้นำดิจิทัลเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในโครงการวิจัยด้านนวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา พัฒนาหลักสูตรที่เน้นความสามารถด้านดิจิทัล และจัดทำแพลตฟอร์มออนไลน์รวบรวมแหล่งเรียนรู้สำหรับการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์แนวโน้มการศึกษาและบริหารจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการกำหนดนโยบายพัฒนาทักษะดิจิทัลให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ พร้อมจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการเข้าถึงแพลตฟอร์มคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสุพิชชา คิดคำ (2566) ที่พบว่าการพัฒนาความรู้ดิจิทัลของผู้บริหารควรเน้นการพัฒนาตนเอง สนับสนุนการใช้สื่อดิจิทัล ประชุมเชิงปฏิบัติการที่มีแนวปฏิบัติชัดเจน และเป็นผู้นำการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดสู่บุคลากรในองค์กร

ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมวัฒนธรรมดิจิทัลที่เน้นคุณค่าและพฤติกรรมที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยี โดยสนับสนุนการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลและจัดตั้งคณะกรรมการบริหารเทคโนโลยีในสถานศึกษา สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดิจิทัลและเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายดิจิทัล สนับสนุนมาตรการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม พร้อมให้ความรู้เรื่องสิทธิและความรับผิดชอบในโลกดิจิทัล ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการจัดการข้อมูลภายใน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับณัฐธิดา ทิศาภาค (2565) ที่พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานที่รับผิดชอบ จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาอุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล และบริหารงานอย่างมีระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา อำเภอสันป่าตอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4
ที่มา : รัชนิวรรณ สุรินทร์ ,2569.

สรุป และข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ครูควรพัฒนาทักษะการใช้เครื่องมือดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนสอน และสร้างวัฒนธรรมดิจิทัลในการทำงานร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารดิจิทัล

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาระหว่างกลุ่มที่มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากและน้อย เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน หรือผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2) ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), การเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ มาใช้ในการบริหารจัดการศึกษา

References

- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563 – 2565*. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณัฐธิดา ทิศาภาค. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์*
- พิมพ์ิลา อำนาจ. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐรัตน์ สุกใส. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุดรธานี. *การค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มนัญญา พัฒนประดิษฐ์. (2565). ปัจจัยลักษณะองค์การและปัจจัยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาราชบุรีในยุคดิจิทัล. *ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัทธวรรณ วงษ์ไพบ. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์. *วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วันชूरัยณา ดอแม. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ไวยวิทย์ มูลทรัพย์. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์. *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพิชา คิดคำ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคกลาง.

วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สกลนคร.

สุชญา โกมลวานิช. (2563). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. [ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล :
<https://app.gs.kku.ac.th/images/img/support/grc2020/pdfabstracts/HMO16.pdf>.
[3 พฤศจิกายน 2567].

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 4. (2566). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้น
พื้นฐาน พ.ศ. 2566 - 2570. เชียงใหม่.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่
1. กรุงเทพมหานคร : กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579.
กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). แผนปฏิบัติการดิจิทัล สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
(พ.ศ. 2566 - 2570). กรุงเทพมหานคร.

ไสว วีระพันธ์ และ ชีรภัทร ถิ่นแสนดี. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับการ
บริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กรยุควิถีใหม่. วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขต
ร้อยเอ็ด, 3(1), 99-109.

อาภาภรณ์ ภูศรี. (2565). กลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาด
เล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.